

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 1. Quibusdam præmissis vera sententia refertur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

subordinatione delegata, simile non possit agere in simile, quam ibi tetigit & hic latius disputandum reliquit.

§. I.

Quibusdam promissis varia sententia referuntur.

DE hac re clarè & doctè sapientissimus P. Suar. tom. 1. Metaph. disp. 18. sect. 9. ex quo sic questionem præsentem explico. Non queritur an simile possit agere in simile actione æquiuoca, certum enim est hominem posse producere impulsu in alio homine sibi omnino simili. Secundo monet rectè Soar agens non esse considerandum in fine actionis, seu iam informatum termino producto per alterationem, hæc enim ordinatur ad assimilandum passum, quod licet forsan nunquam assequatur passo non penetrato, non id provenit ex repugnantia similitudinis: sed ex defectu sufficientis applicationis ad talem similitudinem efficiendam in passio: est ergo passum spectandum secundum formam, quam habet independentem ab actione de qua inquiritur, an possit in simili exerceri: v.g. an calidum ut quatuor possit supra iam calidum ut quatuor, gradus alios caloris producere.

Duplicem similitudinem distinguit Noster Tolet. lib. 1. de generat. cap. 7. q. 13. §. in hac difficultate, quamdam in qualitate, aliam in gradu: simile in qualitate dicitur, quod eandem specie habet qualitatem cum altero cui dicitur simile, ut cum utrumque est calidum: vel simile in gradu dicitur cum utrumque non solum habet eandem qualitatem, sed eandem intensiorem, ut cum utrumque est calidum ut quatuor. His similitudinibus aliam distinctam addit §. si tertium, quam similitudinem in potentia appellat, ut cum utrumque agens, est æquè potens qualitatem producere, quæ similitudo non comitatur similitudinem in gradu: duo enim calida ut quatuor, quorum vnum est rarum, & alterum densum, sunt similia in gradu, & non in actiuitate. Duplicem hanc similitudinem meminit Soar suprâ, n. 21. similitudinem in gradu iuxta Cardinalis doctrinam rursum ego subdividerem, quamdam similitudinem in gradu ratione extensionis, & intensiorem, in utroque extremo, aliam ratione extensionis in vno extremo, ac intensiorem in alio. Similitudo ratione intensiorem, & extensionis, erit cum duo subiecta æquè extensa, æquè rara, vel densa eandem intensiorem habent in qualibet parte subiecti: similitudo ratione extensionis in vno, & intensiorem in alio erit cum alterum extremum habens plures partes ratione densitatis, vel ratione maioris extensionis, calidum ut quatuor tot gradus caloris habet quod aliud calidum, ut quinque, minus extensum, vel æquè extensum cum minori densitate.

Simile non posse agere in simile in gradu intensiorem ait Soar, n. 7. esse veluti primum principium traditur ab Aristot. 1. de generat. cap. 7. text. 46. ubi ait maximam partem veterum summa animi consensione affirmasse, rem similem à simili nunquam pati, quia alterum nihil magis agens, aut patibile aliquo sit: idem principium ait Soar, tradidisse Philosophum artic. 2. de generatione cap. 9. & libro 1. Physic. & libr. 3. in principio & libr. 7. textu 35. & libr. 8. à principio. Hoc principium, ita illæsum Soar. & maior Doctorum pars defendunt ut nunquam admittant calidum ut quatuor, etsi rarum valde posse ab alio calido ut quatuor, quatumvis denso & extenso quidquid caloris pati.

Marsil. Niph. & Sotus apud eundem Soar n. 29. afferunt simile ratione maioris densitatis posse agere in simile minus densum, his subscribunt, quam plurimi recentiores.

Noster Toletus axioma supra dictum explicat de similitudine in potentia ita q. 13. citat. §. tertia conclusio, ubi docet duo calida, æquè actiua non posse mutuo in se agere neque vnum in alio, quia semper procedit ex dissimilitudine in potentia, & proportionem maioris virtutis. Addeque similitudinem, vel dissimilitudinem intensiorem per accidens se habere ut calidum agat, vel non agat. Tertio dicit §. ex quo colligitur, quod nisi numerus graduum, seu extensionis, siue intensiorem adæquet effectum, vel excedat, non posse pervenire ad illum effectum: v.g. nunquam fieri calidum ut sex, nisi ab habente tot, vel plures gradus, siue intensiorem, siue extensiorem.

§. II.

Impugnatur sententia Cardinalis Toleti.

Magnopere displicet explicatio, quam adhibet noster Cardinalis prædicto axiomati, de similitudine

in actiua potentia, secundum eandem qualitatem à cuius victoria, vel à cuius excessu à proportionem debeat actio procedere.

Agens calidum ut quinque per calorem in se receptum, neque per virtutem actiua illius non resistit sexto gradui caloris producendo in ipso, sed per tres alios frigiditatis quos habet: ergo ut sextus gradus caloris producatur, non est virtus productiua caloris, sed resistit formalis frigiditatis. & virtus actiua conservans eiusdem frigiditatis gradus, si pro illorum conservatione resistit: antequam negari nequit, & facile probatur: Calor ut quinque existens in subiecto non est incompossibilis cum calore ut sex, seu cum sexto gradu caloris producendo, neque intendit impedire productionem sexti gradus in se producendi, tantum enim intendit producere calorem in alio subiecto media actione, & per se ipsum exigit conservationem sui in subiecto, in quo est, sed id, quod opponitur cum sexto gradu caloris est frigiditas ut tria existens in subiecto, in quo producendus est sextus gradus caloris, cui frigiditas formaliter resistit, & causa illam conservans actiue resistit, si sit causa secunda determinata ad illam conservandam: Consequentia est legitima, id enim vincendum ad aliquam actionem, quod illi resistit, & cum illa opponitur, non verò, quod nullam incompossibilitatem, neque oppositionem habet cum tali actione.

Secundo sic Toletum impugno: asserit eadem q. §. ad secundum, calidum ut tria, non agere in frigidum ut sex, quia calor ut tria non vincit frigiditatem ut sex: ergo ex his principis ut calidum agat in calidum frigiditatem existens in illo debet evincere. Tertio ex utroque principio Toletus adducto sequitur sæpissime calidum non posse agere in frigidum, quia ut calidum agat in frigidum virtute actiua agens debet vincere virtutem actiua caloris, & virtutem actiua frigiditatis existentem in passio, quod raro præstare poterit, etenim ut ipse ait frigidum ut sex non patitur à calido ut tria, quia calor ut tria non vincit calorem ut sex, neque frigidum ut quinque ab eodem calido tria pati potest, quia frigidum ut quinque, est calidum ut tria, ergo est simile in gradu caloris agens: ergo si sit æquè densum erit simile in potentia: ergo non poterit pati passum æquè densum calorem, neque frigiditatem ab alio agente calido ut tria, neque ut quatuor, quomodocumque tale passum constituitur, quia nunquam calor ut quatuor, virtute vinceat calorem, & frigiditatem existentem in passio, quia altera earum qualitarum erit ut quinque, & hæc vinci non poterit, vel utraque ut quatuor, & tunc neutra viceatur. Idem argumentum fit de calore ex quo inferatur nullum agens habens infra intensiorem quinque graduum qualitatibus, posse secundum illam agere in passum æquè densum, quod alienum est à vera Philosophia.

Falsum etiam est id, quod docet Toletus scilicet similitudinem graduum inter causas, & effectum desumendam esse ex multitudine illorum, extensivam, & intensivam, ita ut agens habens tantum sex gradus caloris non possit producere octo gradus per diversa subiecta dispersa: quia difficile est calidum agens in latam, & longam spheram, non producere plures gradus in tota illa, quam in se habet. Fateor hanc rationem non omnes convincere, quia agentia quæ spheram habent, nimis longam, sicut ignis, & luminolum, ut plurimum, sunt æquiuoca, in quibus hæc correspondentia graduum, & similitudo, seu æqualitas in multitudine illorum non desideratur: ignis enim non solum producit calorem in alio subiecto per calorem, quem habet in se, sed immediate per propriam suam entitatem, & luminolum vel est ignitum, vel dependet illius lux in conservari ab alia substantia, quæ simul cum illa producat lucem per longam spheram. Verget tamen hæc ratio plurimos afferentes ignem non producere immediate per suam entitatem calorem in alia substantia pugnant contra hanc sententiam omnia, quibus probatur simile non agere in simile, quæ ad propriam probandam exhibeo.

§. III.

Impugnatur rationes quibus alij probant simile non agere in simile.

Opinio, quæ graduum subordinationem constituit facile rationem redditur cur simile non agat in simile, cum enim gradus producendus à calido ut quatuor in passio